

מאת: דבורה בושרי
איורים: גל שקדי
הוצאה: מ' מזרחי
קבוצת גיל: גנים בוגרים

קריאה

מה קורה בסוף הסיפור?

מה קורה בסוף הסיפור? בוודאי שמתם לב לעמודים האחרונים של הספר, בהם העלילה מתוארת באמצעות תמונות בלבד. רצוי לתכנן מראש כיצד "לקרוא את כל הספר עם הילדים" בהיעדר טקסט מילולי. האם ברור מה קורה אחרי שחנה נרדמת? מי הדמויות בעמוד האחרון של הספר? כדאי לזכור שעבור ילדים, האיור הוא העיקר. אפשר לבקש מהם "לקרוא את התמונות" ולגלות לנו את סוף הסיפור.

כללי

לאפשר לילדים לדפדף בספר

כדאי לאפשר לילדים לדפדף בספר ולהתבונן באיורים של גל שקדי, המלווים את הסיפור. האם הם שמו לב לבעלי החיים הרבים שמופיעים באיורים לצד העצים? תוכלו להשוות בין העצים השונים. כמה עצים מוזכרים בסיפור? אילו עצים הם עצי פרי ואילו עצי סרק? בעקבות האיורים, הילדים יכולים ליצור עצים בטכניקות אמנות שונות.

לְצֵאת הַחוּצָה

להזמין הורים וילדים ל"טיול עצים" בסביבת הגן.
אפשר להזמין הורים וילדים ל"טיול עצים" בסביבת הגן. אולי גדלים בסביבה העצים שמופיעים בסיפור? ואולי עצים אחרים? תוכלו להשוות בין העצים: מה התועלת של כל עץ? אלו הם עצי נוי ואלו מניבים פרי? כיצד יודעים אם העץ צעיר או זקן?

קְרִיָּאָה

לקרוא את הסיפור בחוץ

אפשר לקרוא את הסיפור בחוץ, בחיק הטבע, תחת עץ. כדאי לצייד את הילדים בשקיות או דליים לאיסוף אצטרובלים, קליפות עץ, זרדים, עלים ועוד. עם חזרתכם לכיתת הגן הילדים יכולים להכין מהם יצירה.

מִשְׁחָק

לעבור בין פינות הגן ולחפש את כל הדברים שעשויים מעץ.
העצים מביאים לנו תועלת רבה. אפשר לעבור בין פינות הגן ולחפש את כל הדברים שעשויים מעץ, למשל: רהיטים העשויים מעצים שונים, שמן לבישול ולמאור מעץ הזית, יין וצימוקים מהגפן וכדומה. אפשר לבקש מהילדים לחפש חפצי עץ בבית, לצייר או לצלם אותם ולערוך בגן תערוכה של דברים העשויים מעץ.

כֶּלֶלִי

מה צריך בשביל...

כדאי לשאול מגננות בגני טרום חובה את הספר "מה צריך בשביל?", שחולק ברשימת הצעירים בתחילת השנה, ולקרוא אותו עם הילדים. אפשר להכין יצירות וקולאג'ים בהשראת ספר זה.

לבקש מהילדים וההורים לספר על מסורות משפחתיות הקשורות לעצים במסורת היהודית נהוג לנטוע עץ כדי לציין אבני דרך חשובות בחיים. אפשר לבקש מהילדים וההורים לספר על מסורות משפחתיות הקשורות לעצים. האם גם הם נוטעים עצים לרגל לידה או בשל אבני דרך נוספות במהלך החיים? האם נטעו עבורם עץ ביער של קרן קיימת לישראל? אם כן, אולי אפשר להראות לילדים דוגמה של תעודה שמציינת את הנטיעה, או הקופה הכחולה של קק"ל.

לקשר את הסיפור לנושא שנת השמיטה אפשר לקשר את הסיפור לנושא שנת השמיטה. במסורת היהודית יש ערך רב לנטיעה ולשמירה על העולם לטובת הדורות הבאים. השנה בלוח בעברי, תשע"ה, היא שנת שמיטה, שבה נהוג להעניק לאדמה ולעצים "מנוחה" ולאפשר לאדמה להתאושש ולהתחדש. גם השמיטה מבטאת את הרעיון של דחיית הנאה מיידית וההשקעה למען העתיד.

ספרים נוספים אודות עצים אפשר לחפש בספריית הגן, ולבקש מהילדים לחפש בבית או בספרייה, ספרים נוספים אודות עצים (למשל: האגדה על חוני ועץ החרוב שמופיעה כאן, השיר "איש העץ" מאת שלומית כהן-אסיף, "מר זוטא ועץ התפוחים" מאת אורית רז ועוד). תוכלו לקרוא את הספרים בגן ולערוך תצוגה של "סיפורי עצים".

להסביר את הביטויים לילדים האם ילדי הגן מכירים ביטויים או פתגמים סביב עצים (למשל, "צדיק כתמר יפרח" ? אותו אפשר גם לשיר יחד, "איש תחת גפנו ותחת תאנתו, "לא דובים ולא יער"? בעקבות הסיפור תוכלי להסביר את הביטויים לילדים ואף להציע להם להמציא ביטויים חדשים.

סיפורי עצים

סיפורי עצים: האם עומד בקרבת הגן עץ שאתם משחקים לידו, או מכירים סיפור שקשור בו (לדוגמא: מי נטע אותו, היכן הוא נמצא וכו')? אנו מזמינים אתכם להצטלם ליד העץ ולכתוב ליד התמונה את סיפורו של העץ. נשמח לפרסם את התמונות וסיפורי העצים באתר ובדף פייסבוק של ספריית פיג'מה. (אם מבקשים לפרסם תמונות של הילדים יש לדאוג לאישור חתום ע"י הורי הגן).

האגדה אודות חוני ועץ החרובים

הסיפור נכתב בהשראת האגדה אודות חוני ועץ החרובים, המופיעה בתלמוד הבבלי, במסכת תענית כ"ג, ע"א: פעם אחת היה [חוני] מהלך בדרך, ראה אדם אחד שהוא נוטע חרוב. אמר לו: זה לכמה שנים טוען פירות? אמר לו: לשבעים שנה. אמר לו: כלום ברי לך שתחיה שבעים שנה ותאכל ממנו? אמר לו: אני מצאתי את העולם בחרובים, כשם שנטעו אבותיי לי, כך אטע אני לבניי.

מנהג נטיעת עץ לרגל לידת בן או בת

מקור מנהג נטיעת עץ לרגל לידת בן או בת בגמרא (גיטין, נ"ז, ע"א) מסופר כי בעיר ביתר, כאשר נולד תינוק היו נוטעים לכבודו ארז; וכאשר נולדה תינוקת היו נוטעים לכבודה ברוש. כאשר היה מתחתן זוג, היו נוטלים ענף מהארז וענף מהברוש ובונים מהם חופה.

להשוות בין העצים השונים

כדאי להתבונן יחד באיורים של גל שקדי, המלווים את הסיפור. שימו לב לבעלי החיים הרבים שמופיעים

באיורים לצד העצים. תוכלו להשוות בין העצים השונים. כמה עצים מוזכרים בסיפור? אילו עצים הם עצי פרי ואילו עצי סרק?

סוף הסיפור

האם שמתם לב שסוף הסיפור מתואר באמצעות האיורים בלבד? אפשר לספר אותו במילים שלכם.

לצאת ל"טיול עצים" בסביבת הבית

האם גם לכם עץ אהוב בקרבת הבית? האם יש מאחוריו "סיפור"? אפשר לצאת ל"טיול עצים" בסביבת הבית. אולי גדלים בסביבה העצים שמופיעים בסיפור? ואולי עצים אחרים? תוכלו להשוות בין העצים: מה התועלת של כל עץ? אלו הם עצי נוי ואלו מניבים פרי? כיצד יודעים אם העץ צעיר או זקן? תוכלו לארוז את הספר, שמיכה וכיבוד קל, ולקרוא את הסיפור יחד בחיק הטבע, תחת עץ. בהמשך אפשר לאסוף אצטרובלים, קליפות עץ, עלים ועוד, ולהכין מהם יחד יצירה עם חזרתכם הביתה.

לטפס על עץ

בסיפור חנה מבקשת לטפס על עץ "עכשיו", ואבא מבקש לנוח "עכשיו". המצב הזה מוכר במשפחות רבות. איך אתם מגיבים במצב של התנגשות בין רצונות בין בני המשפחה? תוכלו לשוחח יחד על דברים שרוצים מייד, על דברים שדורשים המתנה, על התחשבות ברצונות של אחרים ועל סבלנות.

העצים מביאים לנו תועלת רבה

העצים מביאים לנו תועלת רבה. אפשר לעבור בין חדרי הבית ולחפש את כל הדברים שעשויים מעץ, למשל: רהיטים העשויים מעצים שונים, שמן לבישול ולמאור מעץ הזית, יין וצימוקים מהגפן וכדומה.

 העשרה

סיפורים על עצים

האם אתם מכירים עוד סיפורים על עצים (למשל: האגדה על חוני ועץ החרוב שמופיעה כאן, השיר "איש העץ" מאת שלומית כהן-אסיף, "מר זוטא ועץ התפוחים" מאת אורית רז, או "מה צריך בשבילי" מאת ג'יאני רודארי)? תוכלו לחפש את היצירות בבית או בספרייה ולקרוא אותן יחד

 שיחה

האדם משול לעץ

במסורת היהודית נהוג לנטוע עץ כדי לציין אבני דרך חשובות בחיים. כיצד המשפחה שלכם מציינת אירועים או אנשים חשובים? האם גם אתם נוטעים עצים לרגל לידה או בשל אבני דרך נוספות במהלך החיים? במקורות שונים האדם משול לעץ. אפשר לשוחח עם ילדיכם על השורשים שלכם, על הזרעים שאתם זורעים למען העתיד, על ענפי המשפחה שלכם ועוד. בהמשך אפשר לשרטט יחד "אילן יוחסין" של המשפחה שלכם, מדור הסבים עד דור הילדים.

 שיחה

לשוחח עם ילדיכם על דברים שחשובים לכם

כמו העצים, גם בני-אדם זקוקים לבסיס יציב על מנת לצמוח. בעקבות הסיפור אפשר לשוחח עם ילדיכם על דברים שחשובים לכם ² ערכים, מעשים, מסורות ואמונות ² שמחזקים את "בסיס" העץ של המשפחה שלכם ותומכים בצמיחתכם.

www.pjisrael.org עוד פעילויות באתר ספריית פיג'מה